

Náš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsak torek in petek: ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Velja za ceilo leto 8 K, za pol leta 4 K, za četrt leta 2 K. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istovrstne vposiane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 v. Pošilja se tudi „Slov. Gospodinja“ posebej.

Z mesečno prilogo
Slovenska Gospodinja

Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Našega Lista“ v Ljubljani. Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo je v Kamniku, kamor naj se izvoli pošiljati naročnino in reklamacije. — Oglašje se računajo tristopna petit-vrsta po 12, 10 in 8 vin. za 1-, 2- oz. 3krat, za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Naš položaj, učiteljstvo in nova stranka. — Slovanska vzajemnost. — „Naša Zveza“. — Štajersko: Razno. — Koroško: Shod zaupnikov v Celovcu. — Primorsko: Razno. — Kranjsko: Slava deželnemu odboru! Razno. — Socialno gibanje. — Gospodarstvo.

Podlistek: Žena in socializem.

Naš položaj, učiteljstvo in nova stranka.

(Iz kroga slovenskih učiteljev.)

(Dalje.)

Vse drugače je postopal naš klerikalizem od svojega postanka do danes. Organizovan je izborni, vsak duhoven v deželi je kot stotnik pri vojaški stotniji. Na višje povelje se povsod deluje enakomerno, vztrajno in dosledno. Naše ljudstvo je verno, Bogu in duhovščini udano, zato ni bilo težko prikleniti je nase ter je odvrčati od liberalizma. Da se rabijo pri tem tudi nepoštena sredstva in pripomočki, ki so ogorčenja in obsodbe vredni, se razume. Res je, da se v boju ne sme gledati na vsako malenkost, ker smo vsi ljudje in slabostim podvrženi, a delo našega klerikalizma moramo odločno zavračati in obsojati. Za zgolj posvetno zadevo, torej za nadvlado in politično premoč je zlorabil naš klerikalizem na vsej črti cerkev, najsvetejše in spovednico. Predaleč bi prišli, ako bi hoteli to dokazati z dejstvi, katerih imamo brez števila na razpolago. Kdor ni trobil v njihov politični rog, je bil javno zasramovan, zaničevan in obrekovan med narodom, po časopisju in celo v cerkvi. Kdor ni uklonil tilnika, je bil javno razglašen kot brezverec, taki se niso puščali na mnogih krajih za krstne in birmanske botre, kdor je čital liberalne časopise, ni dobil odveze. Vsak drugomislec je bil preganjan in

obsojen v dno pekla, a delo njih pristašev, če je bilo še tako nesramno, pregrešno, pohujšljivo, neumno in obsodbe vredno, je bilo vse pravo, pošteno, dobro, zamolčalo se je, zagovarjalo — greh se je poveljeval, pravica in resnica sta bili teptani z nogami. Za dokaz temu samo dva izgleda. Ko je bil obsojen dr. Šušteršič radi one zadeve z žindro, pri vseh inštancah, mu je klerikalizem pošiljal zaupnice od vseh strani. Na Gočah se je prisegalo po krivem, da bi se s tem škodovalo nasprotnikom; krivoprisežniki so bili zaprti, a klerikalno časopisje jih je zagovarjalo, pomilovalo in smatralo kot mučenike.

Ali se to vjema z našo sv. vero? Nikakor ne! Naša duhovščina prav lepo uči po naših cerkvah božje in cerkvene zapovedi, ljubezen do bližnjega, zavrača greh kot največje zlo za dušo in priporoča mir, spravo, ljubezen in spoštovanje. Iz tega se lahko razvidi, da se vera loči od klerikalizma kot noč in dan. Lahko je učiti, a drugače je po veri živeti in se po nji ravnati.

V srednjem veku je bila vpeljana inkvizicija. Ko je sežigal klerikalizem pod zaščito posvetne oblasti na gromadi vedeževalke, po nedolžnem ovadene kot krivoverce in za znanost zaslužne može s hinavskim veseljem in pod krinko pobožnosti in naše vere, a ni to v sedanjosti dobi več mogoče, je vpeljal klerikalizem dušno inkvizicijo. Nerazsodne ljudi priklepa nase s strahovanjem pekla, grožnjo, lažjo, obrekovanjem, sovraštvom, prepirom, hinavščino, licemerstvom in z zlorabo vere. Nasproten je z dna duše narodni prosveti, zato je neizprosni nasprotnik šolstva; učiteljstvo preganja, obrekuje, sovraži in jih pita kot brezverce, da bi jim vzel pri ljudstvu čast in spoštovanje, se boji

za svoj obstanek, ker razsodno, omikano in napredna ljudstvo ne gre rado klerikalizmu na limanice. Ta nesrečna politika na obeh straneh je do sedaj pognala prav slabe sadove. Klerikalno časopisje je odgojilo hinavce in licemerce, ki so zmožni po zgledu svojih odgojiteljev vsakega lopovstva pod krinko pobožnosti, liberalno pa brezverce, ki ne verjamejo zdaj ne v Boga ne v hudiča, videč duhovščino zlorabljeni vero in ostro liberalno pisavo proti tej in veri. Obe stranki sta grešili, a podlegel je liberalizem vsled svoje netaktnosti, nedelavnosti in nepremišljene strasti. Pobijal je klerikalno gibanje z geslom: zob za zob; osebnimi napadi in ožiganjem verskih čutov.

Priznamo, da je časopisje velesila, a to pa le takrat, ko je to v spretnih in delavnih rokah. Na čelu vsakega časopisa, ki hoče imeti vspehe za svoje stremljenje, mora stati mož z visoko in dobro odgojo, s kremenitim značajem, z železno potrpežljivostjo, strasti ne sme poznati, prevdaren mora biti in premeten, pomisliti mora, da njegova dela prevdarja in presoja na tisoče ljudi, — biti mora torej pravi pedagog. Geslo: „zob za zob“ je za odgojo barab in ne za narodno odgojo. Kam pa bi prišli, ako bi naši učitelji odgojevali vedno s palico v roki? Premišljena odgoja je silno važna, pa tudi težka. Gojenca ni dobro vedno pretepati za vsako malenkost, mrzel bi odgojitelja in odgojo, ves trud bi bil zaman, mesto vspehov, žel bi nevspehe in sovraštvo.

Temu podobno žanje liberalno časopisje. Mesto stvarne, prevdarne, resnične ter času in razmeram primerne polemike, je bila ta ponajveč sama baharija, lahkomiselnost in neprevdarno zavijanje in osebnosti. Kdor hoče imeti smrtne sovražnika, naj napade bližnjega na časti

Žena in socializem.

Spisal Avguštín Bebel.

Žena v preteklosti.

(Dalje.)

Tacit je slikal zakonske razmere starih Germanov precej v rožnati luči, da bi podal s tem Rimljanom nekaj lep vzor. Res so kaznovali Germani zakonolomne žene zelo strogo, ali to ni veljalo o zakonolomnem možu. Za časa Tacita je še cvetelo pri Germanih spolno členstvo. Pravil je z velikim čudenjem, ker so mu morale biti v že napredujočih rimskih razmerah starega spolnega prava in njene podlage popolnoma tuje in nerazumljive, da je smatral pri Germanih materin brat svojega nečaka enako sinom. Nekateri so imeli krvno vez, med ujem in nečakom, še za svetejšo in ožjo, kot ono med očetom in sinom, tako da če se je zahtevalo talov, je veljal sestre sin za večje poroštvo, kot lastni sin. Engels meni k temu: Če je bil dan od članov take spolnosti lastni sin v poroštvo kake zaobljube in je padel kot žrtev prelomljene pogodbe, je imel ta stvar poravnati sam s seboj. Če je bil pa sestre sin, ki je bil žrtvovan, je bilo sveto spolno pravo kršeno. Prvi spolni sorodnik, ki je imel dolžnost varovati dečka ali mladeniča, je zakrivil njegovo smrt; ali ga

ni smel dati v poroštvo, ali pa je moral držati pogodbo.

Pred vsem se je pa, kot dokazuje Engels, pri Nemcih že za časa Tacita materino pravo umaknilo očetovemu pravu. Otroci so podedovali po očetu; ako jih ni bilo, bratje in stric od očetove ali materine strani. Pripustitev materinega brata dedičem, akoravno je bilo mero-dajno pokolenje očetovo za dediče, se razlaga s tem, da je staro pravo še le izginilo. Spomin na staro pravo je bil vzrok, da je našel Tacit njemu, kot Rimljanu, nerazumljivo spoštovanje Nemcev pred ženskim spolom. Našel je dalje, da so žene znale na njih pogum neizmerno vplivati. Misel, da bi prišle žene v ujetništvo ali suženstvo, je bila najstrašnejša, ki jo je poznal Nemec in to ga je vzpodbujalo k skrajnem odporu. Ali tudi žene so bile napojene z duhom, ki je imponiral možem. Ko je zabranil Marij ujetim ženam Teutoncem, posvetiti jih Vesti (boginji deviške čistosti) kot svečenice, so se usmrtille same sebe.

Za časa Tacita so se Nemci že stalno naselili; razdelitev zemlje po žrebih se je vršila vsako leto, poleg tega so obstojali kot skupna last gozdovi, voda in pašniki. Njih življenje je bilo zelo priprosto, njih bogastvo največ živina; obleka je obstojala iz debelega volnenega plašča

ali iz živalskih kož. Žene in bolj premožne so nosile platnene spodnje obleke. Obdelovanje kovin je bilo v navadi le pri onih plemenih, ki so živeli predaleč za uvažanje rimskih industrijskih izdelkov. Pravico je izrekal v majhnih stvarih svet predstojnikov, v važnejših pa je odločeval ljudski shod. Predstojniki so bili voljeni, in sicer navadno iz iste rodbine, ali prehod k očetovskemu pravu je pripomogel tudi k dednosti dostojanstev in nazadnje privedel do ustanovitve dednega plemstva, iz katerega je izšlo pozneje kraljestvo. Kakor na Grškem in v Rimu, tako je propadlo nemško spolno členstvo ob pričetku zasebne lastnine, vsporedno z razvojem obrti in kupčije in radi mešanja s členi tujih rodov in ljudstev. Mesto spolnega členstva je nastopila občinska zveza, demokratične organizacije prostih kmetov, ki so se tekom stoletij utrdile enako trdnjavam v bojih napram plemstvu, cerkvi in knezom, ali so polagoma propadle, če tudi še niso popolnoma izginile, ko je pričela vladati feudalna država in so prej proste kmete v celih rojih napravili tlačanom.

Členstva mark so bila vladana od družinskih gospodarjev. Žene, hčere, sinove so bile izključene od sveta in njega vodstva. Časih, v katerih so žene skrbele za vodstvo rodu —

in poštenju, če je tudi opravičeno in resnično, to nič ne de, ogibal, bal in sovražil te bo za vselej. Osebnosti so v naši politiki postale kot neko potrebno zlo. Naši politiki ne znajo posnemati drugih narodnostij v tem oziru. Vse je nekam robato, sirovo, žaljivo, prenapeto, zbadljivo, sovražno, kar ne vpliva blagodejno, poučno in odgojevalno na človeka. S tega stališča obsojamo odločno sedanjo liberalno bojevanje pod geslom zob za zob in vse osebnosti v podobnem zmislu.

Kaj pa vera in verski čuti? Težko nam je govoriti o tem, a če hočemo biti konsekventni in nepristranski, govoriti moramo tudi o tem.

Mnogokrat je pisal „Sl. Narod“, da niso liberalci principiarno proti veri, marveč pobijajo samo zlorabo vere. Res je, da je za nas lažje težko kaj pisati o verskih zadevah, ker presojamo to s stališča zdravega razuma in nekdanj po šolah sprejetih verskih znanosti. Mi nikakor ne moremo za pravo razumeti tako imenovano liguriansko moralo, namen posvečuje sredstva in da je pregrešno dejanje iz dobrega namena za sveto stvar dovoljeno. Klerikalizem namreč obrekuje, psuje, jemlje čast, spoštovanje, dobro ime neljubim osebam kar očitno; brez prestanka in neumorno dalje na katoliški podlagi, trdeč, da na ta način okrepuje in utrjuje sv. vero in katoliško misel.

Greh je bil in ostane greh; če klerikalizem drugače piše, živi in se ravna v nasprotju dogmam naše vere, je njegova stvar, vsak bo dal odgovor od svojega delovanja in klerikalizem tudi. Mi pobijamo to z dobrim namenom, a klerikalizem ima za vse to otrplo srce, kosmata ušesa, nepopoljšljiv drvi po tej poti dalje. Ko je pobijal liberalizem podobno početje, slikal je greh v bengalični luči, odkrito in tudi večkrat kazaje s prstom na dotično osebo. Vse to je klerikalizem pobral kot med in glasno upil za reklamo: „Glejte, kako nas liberalizem sovraži, psuje, obrekuje in jemlje dobro ime ter piše proti veri!“

Tupatam so se čitali v liberalnih časopisih res pohujšljivi in veri nasprotujoči spisi, takrat je bil ves klerikalni Izrael pokonci in vpitja ni bilo ne konca ne kraja. Sami sebe se ne vidijo ti hinavci, rujejo pezdire iz oči bližnjega, a bruna v lastnem očesu ne otipajo. Za nerazsodnega človeka je v verskem oziru taka pisava pohujšljiva, zato vidimo po mestih pa tudi na deželi premnogo versko indiferentnih ljudi. Pribiti moramo zlasti trditev: vera je vsakega človeka privatna stvar. Ga ni morda naroda na svetu brez vere, iz česar sklepamo, da je vera nekaj potrebnega. Tudi naš narod je veren, da ne rečemo fanatično veren. Pustimo narodu vero kot nedotakljivo njegovo lastnino, odbijajmo pa vsako zlorabo vere, a na stvaren, dostojen in ne na pohujšljiv način! Sramotenje, zaničevanje ali preziranje radi verskega prepričanja kake

običaj, kateremu se je Tacit tudi zelo čudil in poročal o njem z zasmehljivimi opazkami — so bili že minuli. Sališko pravo je ovrglo v petem stoletju našega štetja dedno nasledstvo ženskega spola na dednih posetvih.

Vsak moški član takega členstva je imel, kakor hitro se je oženil, pravico na žreb skupnega zemljišča. Navadno so živeli prastariši, stariši in otroci pod eno streho družine. Tako se je dogodilo večkrat, da so oženili mladoletne in spolno še nezrele sinove z mladenkami in je potem zadostil dolžnosti moža namesto sina očca, samo da je dobila rodbina en žreb več.¹ Mladi zakonec so dobili pud bukovega lesa in les za hišo. Če se je rodila zakonskima deklica, sta dobila samo en pud; če pa je bil novorojeni — sin, dva puda lesa. Ženski spol so smatrali samo polvrednim.

Zakone so sklepali zelo priprosto. Verski običaji so bili neznani in kakor hitro je legel par v zakonsko posteljo, je bila ženitev sklenjena. Običaj, da potrebuje zakon za svojo veljavnost cerkvenega akta, je nastal šele v devetem stoletju in šele v 16. stoletju so pro-

¹ To se je godilo tudi v Rusiji pod vladno Mira. Glej de Laveleye: „Prametje“, prestavil Karl Bucher. Lipsko 1879.

osebe je obžalovanja in obsodbe vredno. Če že nisi veren, ukloni svoj tilnik in rešpektiraj verski čuti drugih! Naš narod je sicer veren, a zlorabo in sramotilce vere obsoja strogo.

Poznamo zlasti na deželi premnogo vsega spoštovanja vrednih mož, ki so strogo napredni, a verni, obsojajo zlorabo vere kakor tudi vsako mazaštvo proti njej. Nam se zdi, da je ta tudi edino prava pot. Iz naroda dobivamo vse razumnost in kar je treba; ozirati se moramo tudi na njegove običaje, šege, navade in verske odnošaje. Vera je važna socialna institucija, zato obžalujemo, da se vede naša inteligenca proti njej prezirljivo, zaničljivo in celo nasprotujoče. Ravno to je najhujše orožje našemu klerikalizmu. Vedno in povsod kaže s prstom na vedenje, nasprotovanje in pisavo teh v očeh priprostega naroda pohujšljivih in brezverskih izgledov, če prav klerikalci, sodeč po dejanjih, pisavi in zgledih, niso sami prav malo ali celo nič boljši. Ravno verski prepiri so privedli naš liberalizem na grob propada. Naš narod je premalenkosten za take pojave. Ako ne bomo z združenimi močmi, z vstrajnim delom, narodnim ponosom in z radikalno silo delovali zoper silne, zvižane, hudobne in škodoželjne narodne sovražnike, bodo, če že ne nas, gotovo pa naše potomce premagali in uničili.

Komur je napredek in blaginja našega naroda pri sreči, ta nam bo pritrdil, da tako ne more in ne sme več iti dalje. Združiti se moramo vsaj na programu narodne celokupnosti vseh slovenskih pokrajin. Vodilna smer naša mora biti vedno in povsod narodni napredek, srečna bodočnost, složno delo vsaj v nacionalnih zadevah proti krutim sovražnikom in zboljšanje socialnih in šolskih razmer na vsej črti.

Res je, da ima klerikalizem pogubonosno smer, ž njim ni mogoče paktirati in združiti se s sedanjim programom, pa tudi z liberalnim ne. Nujno je potrebna nova struja. Hočeš, nočeš, moraš, odjenjati morata obe stranki od sedanje pogubonosne smeri, ako bo vodstvo nove struje vstrajno in delavno na novi poti. Vsak razsoden človek ljubi svobodo črez vse, pusti torej svobodno versko prepričanje vsakemu, ne vtikaj se v to pereče in pogubonosno vprašanje, ako ti je obstanek, blaginja in sreča našega naroda pri sreči!

(Dalje prih.)

Slovenska vzajemnost.

(Iz tržaških krogov.)

V rubrikah slovenskega časopisja najde čitatelj čestokrat spise, v katerih se na razne načine govori in razpravlja pretirano, če ne celo prav otročje o „slovenski vzajemnosti.“ Da so vse take pisarije siloma puhle, zelo navdušene, a brez resne zavednosti razmer, ki silijo časnika- karje, pobaviti se nekoliko s tem zastarelim

glasili na tridentinskem koncilu zakon zakramentom katoliške cerkve.

Z nastankom fevdalne države se je stanje priprostih svobodnih poslabšalo. Zmagonosni vojvode so porabili svojo moč, da so se polastili velikih zemljišč, smatrali so se gospodarjem skupnih posestev, ki so jih dajali potem pokornim podanikom: sužnjem, tlačanom, prostim navadno tujega pokolenja, za gotov čas ali s pravico dednosti. S tem so si ustanovili dvorno in službeno plemstvo, ki jim je bilo v vsem naklonjeno. Ustanovitev velike frankovske države je storila konec zadnjim ostankom starega členskega reda. Na mesto družinskih glavarjev so stopili podvoditelji vojske in na novo ustanovljeno plemstvo.

Polagoma so navadni svobodni ljudje vsled neprestanih vojsk in preprirov velikašev, za katere so morali oni trpeti, popolnoma ubožali. Pomagati svojemu gospodarju jim niti v vojskinem času ni bilo več mogoče. Mesto njih so dobivali knezi in visoko plemstvo najemnike, zato pa so postavili kmetje sebe in svoja posestva pod zaščito posvetnega ali duhovnega talnega gospodarja — cerkev si je znala namreč tekom nekaj stoletij pridobiti veliko moč — in tem so morali plačevati davke in bero. Tako je postala dosedaj prosta kmetija posestvo,

vprašanjem, je razvidno iz časa in dogodkov kot direktnih vplivov, vsled katerih so se nakupili taki spisi v predalih našega časopisja, ki hoče po vsej sili veljati za veliko politično. Slovensko časopisje je grozno navduševalno, in včasih vzkipi navdušenje narodnjakov do take mere, da ne morejo dostikrat fiti sami več razumeti svoje prevelike navdušenosti za stvar, ki je največkrat brez pomena in vpliva na naše javno življenje; o stvareh pa, ki so velikega pomena, in ki mogočno vplivajo na razmere na jugu in zapadu, se pa naše časopisje ne zmeni, tako da bi človek lahko mislil, da spi v tem oziru v nekaki letargiji, iz katere je vzdrami še le zavednost slovenskih mas, ki se pod čvrstim in energičnim delom socialne demokracije jako lepo in temeljito razvija.

Na Ruskem se bojujeta dve moči: reakcionarizem in liberalizem, luč in tema. Na Balkanu je prišlo narodno vprašanje v fazo, kjer bi moral skoraj da odločevati skupen in energičen nastop Jugoslovanov v prid tamošnjih naših bratov. Srbija bide ravnokar trgovski boj z majko Avstrijo in Ungarijo, t. j. z državo, v kateri tvorijo Slovani večino; dodenimo temu še hrvatske razmere — — potem pa čitajmo slovensko časopisje, analizujmo vedenje in govore ter nastope ne samo slovenskih, temveč tudi vseh zastopnikov in prvakov avstrijskih Slovanov! O vsem slovanskem gibanju ne izvemo ni pičice, ki bi nam kazala stvar v pravi luči, ali ki bi vsaj površno kazala briganje teh oboževanih voditeljev za slovansko stvar. Iz pisave avstrijskega slovanskega časopisja, sosebno iz slovenskega, iz vsega vedenja naših prvakov mora priti vsaj količkaj izobraženi človek do prepričanja, da je vsa ta hvalisana slovanska vzajemnost le puhla fraza, otroško besedičenje, ki nima na resne politike nobenega vpliva, in ki bo morala takoj iz predalov slovenskega časnika- stva in iz žepov naših voditeljev, čim nastopi tudi med Slovani socialna demokracija, od katere so se že tudi mnogo naprednejši narodi, nego smo mi, neizmerno mnogo naučili. Ta stranka je s svojo temeljitostjo šele pokazala sodobni politiki znanstveno, realno smer.

V tem trenutku se spominjam na lepo predavanje, ki je je imel Etbin Kristan v Trstu o Jugoslovanstvu in socializmu. Trditi smem, da so napravila njegova izvajanja name velik utis tako da so se moji nazori o tem docela izpremenili in ne morem se dovolj načuditi, kako temeljito se bavijo voditelji jugoslovanske soc. demokracije o jezikovnem vprašanju in splošnem položaju jugoslovanskih plemen. Tudi v tem oziru so oni na mnogo jasnejšem stališču, kakor smo drugi. Vsled temeljitega spoznavanja naših razmer so prekosili vse druge stranke, kakor na gospodarskem, političnem in kulturnem, tako tudi na tem polju. Pod vplivom in s skupnim delom takih voditeljev, ki se pečajo s toliko

ki je moralo plačevati gotove obresti in s časom so ji nalagali vedno novih pristojbin.

Ko je prišel enkrat kmet v ta položaj, ni trpelo dolgo, da je izgubil tudi osebno prostost. Tako je zadobilo tlačanstvo vedno večji obseg.

Talni gospodar je imel neomejene pravice do svojih podložnih. Njemu je pristojala pravica, vsakega moža, kakor hitro je dopolnil 18. leto in vsako dekle, kakor hitro je postalo 14 let staro, primorati k zakonu. Zamogel je predpisati možu ženo, ženi moža. Enako pravico je imel napram vdovcem in vdovam. V tej lastnosti, kot gospodar svojih podložnikov, se je smatral upravičenim razpolagati tudi glede spolnega uporabljanja svojih tlačanov in podložnikov; nasilje, ki je bilo izraženo v jus primae noctis (pravica prve noči). To pravico je imel tudi njegov prvi zastopnik, če se jej ni odrekel proti gotovi odkupnini, ki kaže svoj pomen že po imenu: nevestin davek, srajčin denar, predpasnikov davek itd.

Veliko se oporeka temu, da bi obstajala kdaj pravica prve noči. Mnogim ljudem je nepriljubeno, ker se je godilo to še v času, ki bi se ga dandanes rado od gotove strani stavilo za vzgled radi takozvanih dobrih običajev in pobožnosti.

(Dalje prih.)

resnostjo o tem za nas tako vitalnem vprašanju, bo šele mogoče govoriti o naši vzajemnosti sans phrases.

A kdo bi si mislil! Na predavanju z naslovom, ki bi moral zanimati tukajšne če že ne naobražene in navdušene, vsaj politične kroge, nisem opazil ni enega izmed naših narodnjakov. Naša „Edinost“, ki prinaša včasih dolge članke o eni navadni veselici iz okolice, ni niti besedice hrnila o tem res lepem in znanstvenem predavanju. Navzoči so bili samo delavci soc. dem. stranke. Voditelji te stranke skrbje neprenehoma za izobrazbo svojih somišljenikov, zato se v kratkem ne bomo smeli več čuditi, ako bo znal en delavec, pripadajoč soc. demokraciji, več in boljše razpravljati o vseh nas tičečih se stvareh, nego vsak povprečni slovenski politikar starega pokolenja.

Toda vsak dan nimamo priložnosti, poslušati predavatelje in govornike Kristanove vrste. Iz slovenskega časopisja pa tudi človek ne izve nikdar ničesar. Treba je torej iskati drugojezičnih listov, a kako pišejo ti o slovanstvu, je že vsakomur znano. Ko bi človek res vse veroval, kar pišejo ti, bi se moral že davno pripraviti na uro, ko pogine ves jugoslovanski rod. In slovenski listi, mesto da bi dokazovali, mesto da bi poučevali, mesto da bi kazali stvar v resnici, pa mislijo, da so že pokvarili efekt pisave recimo italjanskega lista, ako napišejo par navduševalnih vrstic o vsprejemu, ki ga je imel ta ali oni slovanski knez ali vladar ali kdo drugi pri tej ali oni vevladi. In ako se slučajno zbere par slovanskih časnikarjev v enem hôtelu, in se pogovarjajo pri čaši vina o najnepotrebnejših rečeh, je že na dnevnem redu slovanska vzajemnost, v katero naše le navdušeno ljudstvo slepo verjame. Ali taka prazna vera mora nekoč zaspati kakor muha, kadar ji primanjkuje toplote. Imeti samo vero in ne videti resnične akcije te vevzajemnosti, postane res sčasoma dolgočasno tudi za tiste, ki v njo slepo verujejo.

Iz vsega je tedaj razvidno, da nimamo resnih ne vestnih politikov, nimamo organizatorjev, ki bi si znali vstvariti podlago, na kateri bi pričeli svoje delo.

Socialna demokracija ne zahteva od svojih pristašev navdušenosti, temveč zavednosti, dobro vedoč, da je sama navdušenost le hipni vihar človeških čuvstev, ki je zmožen kvečem kaj pokončati, ali ničesar vstvariti. Politično in vse drugo delo socialne demokracije je pozitivno, dočim je delo naših strank negativno. Same ne znajo pričeti nobenega dela. Dobro socialistično časopisje, kjer delujejo najboljše moči, predavanja, shodi in druga izobraževalna sredstva služijo soc. demokraciji, da ima danes za seboj maso, katere misli in čuvstva ne ostajajo doma za pečjo, temveč ta masa misli in opazuje vse, kar se godi v oddaljenem svetu ravno tako, kakor kar se godi doma. Organiziran delavec se zanima za vse, kar je socialističnega, narodnega in družega. Vsled tega je tudi značaj te mase krepka zavednost, zavednost svoje reelne moči, v katero ni treba da samo verjame, ker jo dejanski vidi, ker jo opazuje in spoznava njeno moč iz poročil, ki prihajajo v njene liste iz najoddaljenejših krajev. Pripadnik te stranke se na lastne oči prepričava, da raste moč skupine, h kateri pripada, zato lahko veruje v boljšo bodočnost, ki mu jo izvojuje njegova stranka.

Naši politikarji pa ostajajo doma, njih um se praši po kotih starega pohištva in se boji v svet, vsled svoje onemoglosti, vsled svoje zastarelosti. In tako ostane doma tudi um našega narodnjaka, ki se čuti sposobnega kvečem prihiteti kot črtenik na narodno veselico, ter se jeziti nad zoperstavljenjem slovenskih napisov, a se ob enem boji govoriti slovenski tam, kjer vise prav ti napisi.

Kdor bi zahteval od slovenskega narodnjaka, da nam pove kaj o Srbiji, o Rusiji ali o Balkanu, bi moral molčati kot grob. Ostane pač še vedno navdušen pri vsaki slovanski besedi, a pravega zanimanja, prave zavednosti ni med njim in zato je tudi vse govorjenje o „slovanski vzajemnosti“ samo prizadevanje ohraniti med našim narodom staro in škodljivo mrtvo

vero. Ako hočemo tedaj pričeti resnično in pozitivno delati, si moramo vzeti v vzgled socialno demokracijo.

r—r.

„Naša Zveza“.

S polnim prepričanjem trdimo, da ni izmed slovenskih listov nikdo s tako odkritim veseljem pozdravil ustanovitve tega uradniškega društva, kakor ravno mi. V trenutku navdušenja smo prorokovali slovenskemu uradništvu novo dobo, želež, da se povzdigne i ta stan do svoje neodvisnosti v prid slovenskemu ljudstvu. „Naša Zveza“ bi naj bila kakor močna zaščita, ki bi varovala deželno, državno in zasebno uradništvo bodisi stanovskega preganjanja, izkoriščanja, ali kar je glavno in kar nas je entuziazmiralo: tudi političnega zasledovanja.

Do sedaj velja na Slovenskem pri odločilnih krogih mnenje, da mora prodati uradnik ne samo svoje strokovno znanje, ampak se mora tudi politično ukloniti tistemu, ki mu daje kruh. Živali damo jesti in zahtevamo od nje samo dela. Od uradnika pa se zahteva za bomo plačo, da prodaja svoje sree, svojo vest.

Kljubovanje uklonitvi duha je pognalo uradnika v tuje kraje, nagatilo mu je disciplinarne preiskave, sumničilo se ga je, preganjalo, zapostavljalo, vzelo mu naposled, če ni pomagalo nič družega, celo kruh. Nihče se ni spomnil, da je tudi uradnik človek. Nobena stranka se ni zavzela za preganjanega, če ni bil ta ravno njen pristaš, ki ga je potrebovala. Dejstvo, da bije i slovensko uradniško sree za svoj narod, je teptala vlada na najdrznejši način. Nekega višjega uradnika, ki se ni bal obleči sokolske srajce, je nagnala tja do ministrstva s svojimi preiskavami. Največje nemške duševne reve spravlja na odličnejša mesta po Slovenskem, slovenski uradnik pa hajdi po svetu. Deželni odborniki bodisi na Koroškem, Štajerskem in Kranjskem preganjajo svoje podložne uradnike — tam slovensko-zavedne, tu drugim strankam pripadajoče — na način, ki se mora dostojnemu človeku gabit.

Na tak način so vzgojili državni in deželni mogotci premnogo narodno in politično mrtvih oseb, ki bi nam morale biti inace zbog svojih šol biser narodne organizacije! Skrb za ženo in otročiče, naposled i za lastni kruh — vse to je bilo važen pomislek. Kdor se ni uklonil, je padel, ker so ga zagnali z brutalno silo.

Dobro znajoč to, nismo mogli dati dovolj duška svojem veselju, da pride naposled i tukaj preobrat. Koliko moči nam bi bilo vrnjene! Kot skrajno sredstvo je ostal uradništvu štrajk: brez slovenščine zmožnega uradništva absolutno ni mogoče vladati, ne pobirati davkov, ne vršiti sodnijskih poslov, vsak promet je nemogoč: tako veliko sredstvo bi imela „Naša Zveza“ na razpolago, če bi jo privedli nasilniki do obupnosti v boju za svoje človeške pravice.

Do danes pa ni izpolnila N. Z. tistih nad, ki jih stavljamo v njo. Resnično: jedva vemo za obstoj takega društva!

Dobili pa smo te dni pismo, ki se popolnoma krije z našo gorenjo trditvijo. Ne da bi razpravljali danes kaj več o tem, naj ponatisnemo to v marsičem zanimivo pismo:

Slavno uredništvo „Našega Lista“

v Ljubljani.

Z današnjim dnem sem postal naročnik „Našega Lista“. Prej bi bil že to lahko storil, toda saj veste, da visi človek rad, recimo iz komodnosti, ob gotovih nazorih, katerih se še le otrese, ko se je takorekoč čez noč zavedel, da se ne strinja več prav z njimi, ne da bi jih moral ravno utajiti. Dobili so ti nazori pač naenkrat vse drugo, svežje lice, v bistvu širše obzorje, zrelejšo podlago.

Tako sem se kot star liberallec — pripomogla je k temu vsekakor kolikor toliko naša liberalna politika — zaznal na cesti, po kateri stopa odločno in prepričevalno mali trop zavednih in treznih, — pozitivnega dela željnih mož pod praporom „Našega Lista“. Da se je pojavil tak duševni proces tudi pri pretežni večini slovenske generacije, je dobro

znamenje časa, da je „Naš List“ na pravem potu in da mora postati čim prej središče odlične, upajmo boljše in srečnejše stranke kot je v zadnjih izdihljajih se boreča liberalna stranka.

Kolikor je meni znano, dobiva „Naš List“ od dne do dne več tal, osobito med uradništvom. In da se naše mlado društvo „Naša Zveza“ ni tako nepremišljeno krčevito oprijelo ostarele, onemogle liberalne stranke, katerej ne more biti nič več družega kot takozvana Wärmeflasche in se mora vsled tega i N. Z. polagoma ohladiti — marveč bi se bila N. Z. odločno postavila na samostojno, neodvisno stališče, kar bi ji kot političnemu društvu, in le kot takemu, bilo mogoče, imela bi pogoje in poročstvo za življenje, tako pa je mrtvo rojeno dete. Bilo jih je več, ki so izstopili iz tega društva, ker stoje na tem radikalnem stališču, na katerem pa se niso mogli zediniti z voditelji N. Z. Smatralo se jih je (smešno!) za uskoke v klerikalni tabor, kakor bi človek, če ni liberallec, ne mogel biti nič drugo nego klerikalec. Seveda je s takimi ljudmi težko govoriti...

Sodeč po zanimanju za Vaše glasilo, bi bilo le želeli, da postane „Naš List“ dnevnik. Da se to zgodi, Vas zagotavljam, da hočemo zastaviti njegovi somišljeniki za razširjenje lista in idej, ki jih zastopa, svoje najboljše moči. (Sledi podpis.)

Štajersko.

Volilna reforma je razburila precej slovenske duhove. Naše stališče o tem vprašanju smo objavili že pred večimi meseci, vendar je potrebno, zlasti ker se je med tem situacija nekaj izpremenila, da povemo svoje stališče še enkrat. Za danes naj omenjamo samo razdvojenost v našem javnem mnenju o tem vprašanju: eni se postavljajo na stališče, da je na vsak način in z vsemi silami treba delati na to, da postane zakon; prav tako energično se postavlja druga stranka volilni reformi po robu. K tem je prištevati tudi okrajni odbor v Gornjem gradu, ki je sklenil na izvanrednem zborovanju dne 15. julija s o g l a s n o sledečo resolucijo, ki je bila poslana tudi drž. poslancu dr. Ploju: „Okrajni odbor Gornjigrad izraža svoje ogorčenje nad brutalnim preglasovanjem Slovanov v odseku za volilno reformo; obžaluje, da se hoče s krivico postaviti temelj novemu volilnemu redu in pozivlje vse slovenske državne poslance, naj odločno z vsemi močmi in tudi z obstrukcijo preprečijo, da bi postal načrt volilnega reda, ki pusti stotisoče Slovencev brez zastopstva in ki velike slovenske trge izločuje iz mestno-tržke volilne skupine in jih nadomešča z gorskimi nemškimi vasmí — postava. Ako bi se pa to vendar zgodilo, pozivljejo se vse slovenske občine, ustaviti takoj vsako delovanje v prenešenem delokrogu. Na Štajerskem zahtevamo ne 6, ampak 8, za Koroško ne 1 ampak 2 državna poslanca. Hočemo tudi, da se sestavi poseben mandat za slovenske trge in mesta na Štajerskem.“

V Gornjegrajski koči na Menini se je čez 50 oseb upisalo letos. Dne 21. t. m. bila je osemletnica, kar se je koča otvorila in blagoslovila. Na predvečer se je zbrala manjša družba v koči in se je kuril kres na gričku „Lege“. Rododendron je sedaj v najlepšem cvetu. Prijatelji planin in planinske cvetane, hajdi na Menino! Želeti bi bilo, da bi se priredil iz Kamnika večji izlet na Menino; tega izleta bi se vdeležil gotovo kdo Ljubljancanov.

Dvajsetletnico Gornjegrajske podružnice Družbe sv. Cirila in Metoda nameravajo v Gornjem gradu slaviti dne 5. avg. Takrat se misli prirediti gledališka igra.

Mozirska koča. Savinjska podružnica S. P. D. slavi letos desetletnico. V to svrho se priredi pri koči dne 19. avg. primerna slavnost. Ker je dostop h koči netežaven in se obeta pri koči neprisiljena domača planinska zabava, je upati precej poseta.

Slovenski znak, obstoječ iz lipovega peresa s cvetjem v naravnih barvah, le en cvet

s tremi glavicami je belo-modro-rudeč, je dala napraviti znana narodna tvrdka Uršič in Lipej v Brežicah. Znak je jako okusno izdelan v email. Čisti dobiček je namenjen družbi sv. Cirila in Metoda. Eden znak stane 1 krono; pri večjih naročilih se dovoli znaten popust. Naročijo se lahko znaki z varnostno iglo ali z gum-bom pri tvrdki Uršič in Lipej v Brežicah ob Savi! Slovenci! Narodni sovražniki nas vedno bolj in bolj pritiskajo, tuji naval grozi preplaviti naše pokrajine. Bolje nego dosedaj moramo povdarjati vsepovsod „Slovenec sem!“ Poka-žimo se Slovence vsepovsod, s slovensko govo-rico, s slovenskim šegami, s slovenskimi znaki! Segajte pridno po slovenskih znakih; nosite jih ob vsaki priliki, zlasti na potovanju! Odbor za slovenski znak.

Koroško.

Shod zaupnikov v Celovcu.

Vabilu „Katoliško-političnega in gospodar-skega društva za Slovence na Koroškem“ na shod zaupnikov se je odzvalo 120 zaupnikov iz cele dežele, med njimi 27 duhovnikov. Pred-sednik društva dr. Janko Brejce otvori zboro-vanje ter poroča o razvoju volilne reforme od njenega začetka do sedaj.

Vsestransko odobravanemu poročilu g. dr. Brejca, je sledil sijajen govor mnsgr. Podgorca, ki je utemeljil spodaj navedene resolucije. Posebno o zadnji točki se je razvila nadvse živahna debata, ali vzlic temu so se resolucije sprejemale soglasno, z glasovi vseh navzočih! Obenem se je tudi izrekla zaupnica odboru političnega društva za vse njegovo delo-vanje v zadevi volilne reforme.

Sklepi, ki so obvezni za vse ko-roško Slovenstvo brez razlike in brez izjeme, so sledeči:

I. Z globokim obžalovanjem in trpkim ogorčenjem konstatuje shod zaupnikov, da se je v odseku za volilno reformo sprejel načrt, ki glede Koroške pomenja popolno zmago naj-gorjega nemško-nacionalnega šovinizma in je tako s stališča slovensko-narodne, kakor tudi s stališča katoliške in socijalne politike absolutno in prepogojno nesprejemljiv;

II. izreka zahvalo za njegov osebni trud v zadevi volilne reforme referentu za Koroško, dvornemu svetniku gospodu dr. Ploju;

obžaluje, da je v tej kritični zadevi manj-kalo sporazumnega, enotnega in odločnega po-stopanja slovenskih poslancev;

slovenski državnozbornski delegaciji, ki je za svoje postopanje v zadevi volilne reforme vsemu slovenskemu narodu, ne samo svojim volilcem odgovorna, izreka **nezaupnico**

ter zahteva od nje, da z najradikalnejšimi sredstvi, eventuelno z obstrukcijo v volilnem odseku in v zbornici izvojuje razdelitev volilnih okrajev na Koroškem v tem zmislu, da se koroškim Slovincem zagotovita vsaj dva mandata;

III. prosi vso slovensko javnost, naj na shodih in v časopisju z vso dolžno odločnostjo podpira naše zahteve, ki niso samo lokalno koroškega pomena, temveč v interesu celega naroda;

IV. je mnenja, da koroškim Slovincem v sedanjih razmerah ne kaže udeležiti se III. slovenskega katoliškega shoda v Ljubljani in sklene, da se že sklenjena udeležba prekliče.

Primorsko.

Velike nerednosti vladajo po celem Go-riškem vsled nove železnice. Vlaki imajo ne-prestano zamude, zakasnuje se pošta itd. V torek se je morala vipavska železnica na neki postaji ravno petkrat prevažati sem in tja, tako da je dospela cele pol ure prekasno v Gorico. Med Podbrdom in Hudojužno sta skočila dva voza tovornega vlaka s tira, tako da so imeli nekateri vlaki zopet po tri ure zamude. Na mnogih postajah so hodniki in čakalnice mnogo premajhne. Vzlic temu pa je promet jako velik. Samo iz Trsta se je odpeljalo minulo nedeljo blizo polčetr tisoč oseb na postaje nove že-leznice.

Popotnik ki prideš po novi železnici na goriški kolodvor in hočeš v mesto, se moraš zadušiti v cestnem prahu. V obče pa je dovozna cesta v takem stanu, kakor da pelje v kako zanikarno selo in ne v stolno mesto poknežene grofije Goriške. Italjanski mestni očetje menda ne poznajo nobene skrbi za lepše lice mesta.

V Gorici je škropljenje cest nekaj tako redkega, da si lahko srečen in vesel, če ti je dana kdaj prilika ugledati škropilni voz. Posle-dice tega so, da je po vseh potih prahu cele plasti. Kako prijetno torej, ako greš ob kraju ceste, sredi pa se pripodi kak fijakarski voz ali celo kak avtomobil in ti maše oblaki prahu nos. Mestni občinski svet naj bi preskrbel več vode. Namreč za ceste.

Sokol v Gorici in naše kolesarsko dru-štvo napravita dne 12. avg. t. l. veliko veselico z javno telovadbo. Po nastopu v dvorani Trg. Doma je dirka iz Ajčeve do mitnice na cesti, ki pelje proti ribnjaku češkega gostilničarja Vaneka, kjer je potem ples, godba itd.

Nesreča na ladji. Na parniku „Alba“ v Lloydovem arzenalu v Trstu je padel 19 letni Natalij Vukasović z jarbola na krov in bil na mestu mrtev.

Dar 4000 kron je prejela istrska Ciril-Metodova šolska družba od bivšega blagajnika „Narodne Obrane“, Al. Srivanića.

Poštne avtomobile nameravajo vpeljati, kakor piše „Edinost“ med Štanjelom in Dutov-ljami, ter med Komnom, Nabrežino in Kosta-njevico.

Iz ljudskega prenočišča. V tržaškem ljudskem prenočišču so prijele oblasti nekega 23 letnega dninarja vsled goljufije. Znanci so mu dajali stvari, da jih proda, a on je denar porabil za svoje potrebe.

Kranjsko.

Slava deželnemu odboru!

(Piše F. L.)

II.

Pismonoša me je danes razveselil s pismom slovenskega rodoljuba iz — si niso mar vsi enaki? „Kdaj končate z deželnim odborom? Menite voditi boj proti dr. Tavčarju, dr. Blei-weisu itd. res do skrajnosti?“ Tako me sprašuje brezsrčni, senzacij željni mož. V nekaki temni slutnji, da je njegova osebnost mnogo prešibka, da bi količkaj mogla vplivati na nas v tej za-devi; premalo zaupajoč samemu sebi, pristavlja hitro, da so istega mnenja i „nekateri odličnejši krogi v Ljubljani“.

To je vprašanje onih krogov, ki se ime-nitno zabavajo z osvetniškimi romani Slov. Na-roda, odločujejo v slovenski oficialni javnosti in se vesele, da imajo javno mnenje na svoji strani. Slednje pa je kraj kakor javne hiše, kjer mora človek drago plačati, da sme pognati svoje najboljše moči. Zato se moremo kaj malo ozirati na mnenje oficialnih rodoljubov, ki so se ogreli kvečem za naslove nekaterih naših člankov, ne pa za usodo ljudij, ki trpe pod brutalizacijo deželnega odbora; ki so sicer komaj čakali, da je izšla številka Našega Lista, a je njih zanimanje prav tako rapidno obledelo, čim so polizali smetano prve „afere“.

Ni še končana zadeva o nasilnosti dežel-nega odbora proti uradniku Schweigerju, že zvemo o novi brutalizaciji slavnega kranjskega odbora. To pot je zadela strela z visokega dru-gega politično neljubega uradnika.

V boljše umevanje situacije nam je na-vesti, preden se pečamo z zadevo samo, sledeče: strežniško osebje v deželni blaznici na Studencu stoji v službi reda usmiljenk, ki strežaje spre-jema, jih odpušča, vzdržuje, plačuje in ki mora za nje seveda v slučaju bolezni tudi skrbeti. Ti strežaji niso torej — in zato naj se Bogu še posebno zahvalijo — nikaki deželni nastavljenici, zato je jasno, da pokliče lahko red k obolelim strežajem zdravnika, katerega koli hoče, magari si ga naroči iz Amerike.

Pred nedavnim časom se je poparil eden takih strežajev ter ležal in bolehal vsled tega menda okrog deset tednov. Nesrečo je zakrivil znani žganjar, ki opravlja v blaznici službo de-

želnega kurjača, ki pa je pri dr. Bleiweisu in Kremžarju persona gratissima.

Sestre pokličejo k temu ožganemu strežaju dr. Ivan Robida, ki težko poškodovatega tudi res obveže in zdravi še nadalje. Seveda je moral napraviti dr. Robida v smislu tozadevnih predpisov ovadbo o poškodbi. Ker je treba na-vesti pri taki ovadbi vse podrobnosti, ki morejo služiti v ta ali oni namen, je pristavil dr. Ro-bida seveda i ime onega, ki je nesrečo zakrivil, omenil nadalje, da je poškodba težka, koliko časa zna trajati zdravljenje itd. Tako dela vsak zdravnik na deželi, da se ogne nepotrebnih potov k sodišču. Ta usus je znan vsakemu ju-ristu, samo deželno-odborniškemu nadjuristu, dr. Ivan Tavčarju ne, ali ga vsaj vedeti noče.

Pri sodnijski razpravi, ki se je nato vršila, je bil dr. Robida vzlic temu osebno zaslišan kot izvedniška priča in skušal pri tem omenjenega kurjača celo opravičiti, kolikor se je dalo. Res je bil obsojen imenovani kurjač poleg odplačila primerne odškodnine strežaju le v tridnevni zapor.

Iz vsega je jasno, da je bil klican k stre-žaju dr. Robida kot privatni zdravnik in svoje delo strežaju tudi zaračunal. Zdi se, kakor da je hotel s tem nekako vidno konstatirati, v kakem razmerju je stal napram opečenцу.

Ali kakor si je o tem vsak objektivno misleč človek na jasnem — vodja deželnih do-brodelnih zavodov (človeških in živalskih) dr. K. Bleiweis in z njim — je treba še zapisati? — deželni odbor sta bila seveda drugačnega mnenja. Ker si prizadevajo ti gospodje že odnekaj, za-tušati vsako njim neprijetno stvar, so poskusili s tem i sedaj, če tudi prepozno.

Tako se je zgodilo, da prejme dr. Robida nekega lepega dne — — — ukor, češ da je bilo njegovo postopanje nekorektno in da se ima vodstvu blaznice (čitaj: dr. Bleiweisu) opra-vičiti, ker ni predložil le temu uradne „ka-zenske“ ovadbe. Dr. Robida morda ni storil prav z ozirom na to, da je nastavljen po de-želnem odboru, da se ni uklonil tej nečuvni zahtevi. Še več: dr. Robida se je osmelil celo, pojasniti odboru svoje stališče in mu povedati, da je med ovadbo o poškodbi in med kazensko ovadbo razlika, da pa tudi lahko napravi pri-vatne kazenske ovadbe kadar in kakor hoče. Da smo eno stoletje nazaj, bi gorel dr. Robida že vrh grmade, tako pa je dobil samo nov nos — kakor ni bilo družega pričakovati, v prilog dr. Bleiweisu.

In pri tem ni deželni odbor niti trenotek pomislil, kaj poreče javnost k tej njegovi naj-novejši impertinenci, posezati v zasebno življenje svojega uslužbenca, ker mu ta slučajno politično ni ljub!

Zdravnik je poklican k strežaju, ki je v privatni službi, kot privatna oseba — drugega razmerja sploh mogoče ni! — napravi kot tak v smislu kazenskega zakonika svojo dolž-nost, prijavi sodišču težko telesno poškodbo, in sedaj se postavlja deželni odbor na stališče, da treba podajati uradne ovadbe. Morda vendar ne vsled tega, da jo cenzurira, kakor si on želi? Ali vsled tega, ker se je dogodila ta nesreča iz malomarnosti deželnega nastavljenca na de-želnih tleh? Ni napravil vsled zadnjih dveh dejstev dr. Robida popolnoma pravilno še po-sebno poročilo na vodstvo? Jeli postopal de-želni odbor na tak nesramen način vsled tega, da se zabrani zdravniku izvršiti svoje dolžnosti?

Če pa je hotel manifestirati deželni odbor — dr. Tavčar, grof Barbo, Peter Graselli, Ivan Povše in Oton Detela — svojo mržnjo napram človeku, ki se slučajno ne more identificirati z duševnim razpoloženjem te drugače tako dia-metralne petorice, a ki je hitro edina, če se gre za brutalizacijo proti osebam, neljubim vsakemu izmed teh iz drugih vzrokov, je bil gotovo ta način kakor mogoče najbolj nesrečno izbran, kajti krivica, ki se je dogodila dr. Robidi je jasna kakor beli dan. Razumljiv bi bil ta korak le tedaj, če je prišel deželni odbor že ob ves sram, tako da pri porabi tudi najbolj nemarnih sredstev nima absolutno nobenih pomislekov več.

Kaj poreče k vsemu temu slavno zdrav-niško društvo, ki naj varuje interese kranjskih zdravnikov? Kaj naj poreče vsak samo malo

dostojen človek, kaj deželni uradniki, kaj Naša Zveza? In slednjič: meni li kranjski deželni odbor, da je z njim vsak obračun nemogoč?

Ljubljanska kreditna banka — za Nemce? V konkurzu peka Kantza je Kreditna banka združila polovico takozvane Nušakove vojašnice v Ljubljani. V tem posloju se nahajajoče restavracije je bil doslej najemnik Slovenec, odločno naroden mož, ki je vrhu tega svoje dolžnosti kot najemnik vedno najtočneje izpolnoval. Tudi je mož imovit. Novi gospodar — Kreditna banka — je temu možu brez vsakega povoda odpovedala najemno pogodbo, zato da je restavracijo zamogla dati v najem trdemu Nemcu, nekemu Weissu. Za danes najzadoščajte te vrstice. Pričakujemo, da kreditna banka nemudoma popravi storjeno krivico. Slovenska narodnost je dobila zaušnico od strani, kibi je od nje ne pričakovali. Ako pa bode Kreditna banka prezrla to našo opozoritev, potem prihodnjič še kaj več, kakšne milosti so pri Kreditni banki deležni — Nemci, in kolike „koristi“ je ta zavod za — Slovence.

Zvičajnost Slovence je postala že prava umetnost. Samo da se dá kaka beseda zasukati, in ni ga srečnejšega človeka, nego so uredniki tega klerikalnega dnevnika! Na zadnjem shodu v Ljubljani je zaklical eden govornikov: proč od klerikalizma, proč od duhovščine, proč od cerkve. Šli so in pobrali so Slovencev zadnje tri besede in jih zasukali tako, kakor da je dejal oni govornik: proč od vere! S kako hladno preračunjenostjo se kvari na zviti način resnico, naj se prepričajo naši čitatelji sami iz besed tega lista: „Proč od cerkve! je klical na včerajšnjem shodu socialnih demokratov Etbin Kristan. Tako torej izgleda socialno-demokratsko „načelo“, „vera je privatna stvar“, da se na shodih vpije proč od cerkve!... Delavci potrebujejo socialne pravičnosti, ne pa da bi rabili svoje moči za tako agitacijo brezverstva.“ Cerkev se pomeša meni nič tebi nič z vero, kakor da ni jasno kot beli dan, da je rabil govornik „cerkev“ v istem smislu kakor klerikalizem. Vera in cerkev je nekaj povsem drugega: tega pa naši klerikalni nočejo uvideti, ker jim nese to dobiček! — Človek torej pred takimi ljudmi, kakor so naši klerikalni, ne more biti nikdar dovolj previden in tudi ne — varen.

Učiteljski Tovariš je priobčil v svoji 29. št. izborni pisan članek pod naslovom „Učitelj in politika“. Enajst dni potem prinaša dnevnik Sl. N. dolg članek, v katerem ne more prekriti svoje skrivne jeze proti temu pisatelju. Ker se obrača članek tudi proti liberalizmu, ga imenuje nadutim; mirno presojevanje dr. Tavčarjevega delovanja imenuje Sl. N. „impertinenten napad“ itd.; končno se osmeli še do trditve, koliko je storil Sl. N. in nar. napredna stranka za — učiteljstvo! Ljudje temu listu že davno nič več ne verujejo, s takim pisanjem pa se še direktno smeši.

Pravo senzacijo je napravilo razkritje Sl. N. v svoji 174. št. Vedno smo mislili in bili o tem prepričani, končno smo verjeli i dr. Tavčarju samemu, da je prekomoden za vsako delo in da je baš njegova in njegovih somišljenikov lenoba zakrivila poraz liberalcev, zdaj pa pride naenkrat Sl. N. in z razprtimi črkami piše: „Na vsem Slovenskem ga ni tako delavnega politika, kakor je dr. Tavčar“. Bog se usmili: se sploh dobi človek, ki si kaj tacega samo misliti upa?

V deželni blaznici so imeli zopet komedijo. Kakor posnamemo iz Slovence, je napravil dr. Bleiweisov blazni portir zopet zdravega človeka umobolnim. Imenovani list piše med drugim sledeče: Te dni je imel tukajšni odvetnik dr. Ambroschitsch smolo, da je prišel na Studenec obiskat nekega svojega varovanca baš v trenutku, ko je imel portir svoje „muhe“. Ko je prikorakal dr. Ambroschitsch skozi vrata, ga je pustil portir lepo naprej, potem pa prišel za njim z obrazom kaknega psihiatričnega „strokovnjaka“. „Zuwochs!“ je nakrat zaklical portir in dr. Ambroschitsch je v istem hipu nemilo čutil, da ima portir njega za tak „Zuwochs“. Hočeš nočeš je moral biti dr. Ambroschitsch za nekaj časa tak „Zuwochs“.

Ljubljanska bolnica je nad vse mere prenapolnjena. Bolnikom morajo pripravljati celo po tleh ležišča, odpuščajajo jih oz. zapode še pred okrevanjem iz bolnice itd. Ali pomanjkanju prostora v bolnici ni drugače opomoči, nego da se pošlje še bolnega človeka na cesto, če slučajno nima svojega doma?

Glasbena Matica v Ljubljani. Predsednikom ji je bil voljen na zadnjem obnem zboru profesor Anton Štritof, odbornikom: Fr. Kobler, Drag. Šebenik, Iv. Završan, Fr. Rozman, Vek. Ravnihar, Al. Žebre, Ant. Razingar, Karl Zotman, dr. Rudež, dr. Žirovnik, notar Hudo-verniki, Fr. Milčinski. Pravnim zastopnikom dr. Vlad. Ravnihar.

Na dolenski železnici so otvorili s prvim tekočega meseca med Grosupljem in Višnjo goro novo postajo Boštanj.

Royal Vio je neko ameriško podjetje, ki sedaj v Ljubljani kaže kinematografske slike. Predstave so jako dobro obiskane. Ali ko je pred nekaj meseci enake predstave dajal domačin in Slovenec D. Rovšek, fotograf v Ljubljani, bile so te predstave dosledno slabo obiskane. Uboga narodna zavednost! In tisti, ki se vedno najraje sklicuje na geslo „svoji k svojim“, greše največ proti temu geslu. Roka roko umiva!

Bralno in pevsko društvo „Toplice“ v Toplicah na Dolenjskem je v nedeljo razvilo svojo novo zastavo. Zaprošilo je škofijski ordinarijat v Ljubljani, da bi kat. duhovnik blagoslovil zastavo. Ordinarijat je prošnjo odbil in sicer edino iz tega razloga, ker ima društvo v pravilih „širiti omiko in pospeševati napredek.“ Sedaj naj pa še kriče, da klerikalizem ni proti omiki in napredku. Na drugi strani pa smo dobili od ordinarijata samega dovolj jasen poduk: ne trgajte se za blagoslove!

Novo posojilnico so ustanovili v Šmartnem pri Litiji. Načelnikom ji je izvoljen Ignacij Zore, iz Črnega potoka.

Kolesarji pozor! Na torek v jutro okrog šeste ure se je vozil neki kolesar iz Ljubljane skozi Trnovski gozd. Ves čas je bilo ob potu polno živine in divjačine, kateri se je bilo neprestano umikati. Ko teče kolo tako po cesti tiho naprej, skoči naenkrat od strani vsa splasena srna, podere kolo in kolesar odleti pet metrov globoko v neko drevo. Pri tem padcu si spahne roko dvakrat. Ob velikih bolečinah se odpravi poškodovanec k bližnjemu zdravniku v Ajdovščino, ki mu uredi in preveže levice. Z veliko spretnostjo je pomagala pri obvezi i zdravnikova soproga! — Da se izognejo slovenski kolesarji podobnim nezgodam, jim ne moremo svetovati dovolj pozornosti!

Sirovost ljubimca. Blizu Toplic na Dolenjskem je odgriznil neki 50letni hlapec 18letnemu dekletu, s katerim je imel ljubezensko razmerje, pol nosu, da so morali prepeljati dekleta v ljubljansko bolnico.

Strela je udarila na raznih krajih in napravila več škode. V Dorfarjih pri Kranju je upepelila en kozolec, v Kostanjevici en hlev in ubila pri tem enega konja. V Orehku pri Kranju tudi en hlev in ubila eno kravo, v Gradu na Notranjskem pa je ubila nekega 62 letnega moža iz Nove vasi pri Logatecu.

Gnezdo planinskega orla je visoko gori na skalovju Nanosa. Opozarjajo se loveci na ta izvanredni dogodek.

Na lovu za veliko kačo so oblasti na Dolenjskem. Po vsej okolici Novega Mesta je razširjena govorica, da je videl ta ali oni tako zver. Kmalu se pokaže, kaj je na tem.

Socialno gibanje.

Štrajki leta 1904. Delavsko-statistični urad je izdal o času, ko bi moralo iziti že poročilo za 1905, komaj poročilo za leto 1904! Posnamemo, da je bilo vseh štrajkov v tem letu 414 in da je bilo štrajkujočih delavcev 100.000. S popolnim uspehom ali vsaj z zmago delavcev se je končalo 285 štrajkov; 129 štrajkov je ostalo brez vspeha.

Mednarodna konferenca. V londonski vestminsterski palači so zborovali minuli teden zastopniki 22 inozemskih parlamentov, da se

posvetujejo o vprašanju, na kak način bi se dalo v bodoče preprečiti konflikte med državami in mirnim potom poravnati medsebojne spore. Pred koncem posvetovanj so odšli zastopniki ruske dume, ker je bila le-ta med tem razpuščena. Po svojih krasnih govorih se je odlikoval kandidat demokratske stranke za predsedniško mesto v Združenih državah, 45letni Bryan. Vseh odposlancev je okrog 600, iz Avstro-Ogrske monarhije jih je 90, iz Nemčije 36, iz Amerike 10. Razpravljalo se je tudi o nekaterih točkah, ki se predložijo drugi mirovni konferenci v Hagu. — To londonsko zborovanje je bilo 14. te vrste in nosi naslov: konferenca medparlamentarne Unije.

Gospodarstvo.

Napredek v Nemčiji. V prvem polletju tekočega leta so osnovali na Nemškem 120 novih delniških družb z ustanovno glavnico 274 milijonov kron. Po največ pripade teh družb na ustanovitev rudarskih salin, na obdelovanje kovin in izdelovanje strojev, ter na ustanovitev novih bank. V celem pomenjajo gorenje številke velik napredek od prejšnjih let. Če primerjamo zadnja tri leta, najdemo

1905 novih deln. družb	192 z glavnico	463 milj. K
1904 „ „ „	104 „ „	168 „ „
1903 „ „ „	84 „ „	360 „ „

V zadnjih štirih letih smo ustanovili Slovenci le troje delniških družb: Združene pivovarne Žalec-Laški trg; Union v Ljubljani in Jadranska banka v Trstu.

Nova parobrodna družba. Ogrska dela z vso silo na to, da si osnuje lastno prekmorsko parobrodno družbo. Doslej je prevažala ogrske potnike in blago v Ameriko ponajveč angleška parobrodna družba Cunard.

Stavbeno, umetno in konstruktorsko ključavničarstvo.

Hidravlične vidre in sesalke.

JOSIP WEIBL

J. Spreitzerja nasl.

Ljubljana

Slomškoveulice 4.

Žično omrežje na stroj, ohajilne mize, ograje na mirodvoru, vežna vrata, obmejno omrežje, stolpni križi, balkoni, verande, štedilniki itd. 12—3

Zidanje rakev

(grobni) na novem centralnem pokopališču izvrši po najnižji ceni

stavitelj novega pokopališča

po oblastveno odobrenih določilih za zgradbo pokopališča.

Natančneje se poizve

12—6

v tehnični pisarni g. Ferd. Trumlerja mestnega stavitelja v Ljubljani, Pred Škofijo št. 3.

Izborno zalogo vsakovrstnih novih in starih vin v sodih in steklenicah priporoča

ANTON MÜLLER

vinotržec v Domžalah

(Kranjsko).

Tri goldinarje velja poštni zabojček brutto 5 kilo (okoli 50 do 60 kosov) lepo sortiranega **toaletnega mila (odpadkov)** z vijoličnim, rožnim, heliotrop, mošusovim, šmarninim breskvinim itd. duhom.

Razpošilja proti povzetju podjetje Manhattan Budapešta, VII. Bezeredy ul. 3.

PFAFF šivalni stroji
so najboljši
za družinsko uporabo.
Šivajo, krpajo in vežejo.
Neprekosljivi za obrtne namene,
šivajo naprej in nazaj.
! Kroglasto ležišče !
Glavni zastopnik
Fr. Tschinkel
Ljubljana • Kočevje
Mestni trg 9. v gradu.
52-6

Zakonito zavarovano.
Vsako ponarejanje in ponatiskovanje kaznjivo.
Edino pravi je
Thierryjev balzam
le z zeleno znamko z nuno.
Starosladen, neprekosljiv zoper mo-
tenje prebavljanja, krče v želodcu, ko-
liko, prehlajenje (katar), prsne bolezni,
influenca itd. itd.
Cena: 12 malih ali 6 dvojnatih steklenic ali 1 velika po-
sebna steklenica s patent. zamaškom K 5.— franko.
Thierryjevo centifoljsko mazilo splošno znano kot „non plus ultra“
za vse še tako zastarane rane, vnetja, poškodbe, ture in
otekline vseh vrst. — Cena: 2 lončka K 3-60 franko raz-
pošilja le proti predplači ali povzetju 29
Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogški Slatini.
Brošuro s tisoči zahvalnih pism zastoj in franko.
Dobiva se skoro v vseh lekarnah in medic. drogerijah.

Odlikovana
v Parizu s častnim
križcem, diploma in
zlato medaljo.
Patentirana
v 30 državah.
Streha prihodnosti!
Cementna zarezna strešna opeka
iz portland-cementa in peska
Praktična! Lepa!
Trpežnejša in bolj lahka streha, kakor iz
vsake druge vrste strešnih opek iz ilovice.
Edini izdelovatelj za Kranjsko:
Janko Traun
izdelovatelj cementnin na Glincah
pri Ljubljani.

Prva kranjska tvornica klavirjev v Ljubljani
Rimska cesta 2. Hilšerjeve ulice 5.
WARBINEK-OVI
piani so neprekosljivi!

Klavirji, harmoniji, tudi samoigralni, električni.
Prodaja se tudi na obroke. Stare klavirje jemljem
v zameno. Dajem tudi naposodo. Uglasevanja in
poprave se izvršujejo točno in dobro. Solidne
cene. Petletna garancija. Prepričajte se osebno.

Brezskrbno
družinsko srečo garantira najvaž-
nejša knjiga o preoblagodarjenju z
otroci. Z nad tisoč zahval. pismi pošilja
diskretno proti 90 v. v avstr. poštinih
znamkah ga. A. Kaupa, Berlin S. W. 296
Lindenstrasse. 50.

Optični zavod J. Ph. Goldstein
Ljubljana, Pot trančo 1
Priporoča svojo veliko zalogo vsako-
vrstnih očal, lovskih in potnih daljno-
gledov, kakor tudi vseh optičnih pred-
metov. • Založa fotografskih aparatov.
Vsa v to stroko spadajoča popravila
točno in ceno. 6-2

Otvoritev odvetniške pisarne
Dr. FRAN NOVAK
odvetnik v Ljubljani
dovoljuje si priobčiti, da je otvoril svojo odvetniško pisarno
v Ljubljani, Dalmatinove ulice št. 15
(v bližini justične palače).

Razpošiljanje blaga
na vse kraje sveta!
Najcenejša, največja
ekspozitna trdnika!
H. Suttner, urar, Kranj
priporoča svojo veliko, izborno zalogo finih
švicarskih ur
brilantov, zlatnine in srebrnine v ve-
liki izberi po najnižjih cenah.
V dokaz, da je moje blago res fino in dobro,
je to, da ga razpošiljam po celem
svetu. Na stotine pohvalnih pism je vsakomur prosto-
voljno na ogled, da se lahko sam prepriča.
Prosim, zahtevajte veliki novi cenik, ki se
pošlje zastoj in poštne prosto. 26-8

David Seravalli Kiparstvo in tovarna za
umeteljni kamen 12-8
v Ljubljani, Slomškove ulice 19
Vsa kamnoseška dela so iz-
vršena iz umetelnega kamna.
Izdeluje cementne cevi, stopnice, podstavke, ograje, strešne plošče, različne cementne plošče za tlak, vodo-
mete, žlebove in školjkaste izlive za vodovode, žlebove za krmo konjem in govedu, okraske, podobe,
fasadne dele, plošče in tlak iz mavca za stene in stropne. Zaloga blaga iz kamenine in zaloga šamotne opeke.
Zastopstvo za obočne stropne frame, patent „THRUL“.
Vse je narejeno solidno, strokovnjaški, po zmernih cenah in pod garancijo.

Oglejte si — **poljedelskih strojev**, slamoreznic, čistilnic,
največjo zalogo mlatilnic, gepelnov in
preš za grozdje in sadje, štedilnikov, peči, železnih na-
grobnihih križev itd. pri
FR. STUPICA v LJUBLJANI
na Marije Terezije cesti št. 1
in na Valvazorjevem trgu 6, nasproti Križanske cerkve.
Ravnotam zamorete kupiti vsak
čas po najnižjih cenah traverze,
železniške šine, cement in vse
druge stavbne potrebščine,
razno orodje, sesalke za vodo,
vino in gnojnice, vseh vrst
tehtnice in uteži in vse druge
v železninsko stroko spadajoče predmete.

BIBE
Brezalkoholna pijača iz-
vrstnega okusa
iz sadnega soka.
Nareja jo **G. PICCOLI**, lekarnar v Ljubljani. 5
En del tega soka, pomešanega s petimi deli vode, da za mlade in stare, za zdrave
in bolne prijetno, žejo gasečo, redilno in za prebavne organe zdravo pijačo.
1 steklenica 1 krono. Naročila se izvršujejo točno po povzetju.